

Верховний
Суд

Академічна доброчесність, використання ШІ у науці та навчанні (механізм GAIDeT)

Ян БЕРНАЗЮК,

суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду,
доктор юридичних наук, професор

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РАДА ЄВРОПИ
ВІДКРИТА РАДА ЄВРОПЕЙСЬКИХ АКАДЕМІЧНИХ МЕРЕЖ (OCEAN)
Міжнародна конференція: HELP в університетській освіті: європейські
стандарти в галузі прав людини для майбутніх фахівців
26 листопада 2025 року

ПЛАН

1. Академічна доброчесність та використання ШІ
2. Принцип Human-in-the-Loop
3. Виклики заборон та детекторів ШІ
4. GAIDeT як інструмент прозорого використання ШІ
5. Регулювання та судова практика
6. Галузеві рекомендації (для правників і ЗВО).

DON'T LET AI DO YOUR HOMEWORK, POPE LEO TELLS US YOUTH

https://www.reuters.com/world/dont-let-ai-do-your-homework-pope-leo-tells-us-youth-2025-11-21/?fbclid=IwY2xjawOOeqhleHRuA2FlbQIxMABicmlkETFTODdBaHQ3eUVuVUIxRVJHc3J0YwZhchBfaWQQMjlyMDM5MTc4ODlwMDg5MgABHo5doBfq4YYrs88PGRef_pzwaEt5JcPZGIR8LYmt8vIrPWeWzZFpYn23pUb_aem_5WbgoZ2VZ_8MbYY9La3cfg

Як наголосив Папа Лев XIV 21 листопада 2025 року, використовувати ШІ відповідально означає інтегрувати його в освітній процес так, щоб він сприяв інтелектуальному зростанню, а не ставав заміною власних зусиль, тому не просіть алгоритм механічно виконувати "домашнє завдання" замість вас.

Технологія повинна слугувати інструментом для поглиблення розуміння, адже коли ШІ перебирає на себе когнітивну роботу студента, нівелюється розвиток критичного мислення та втрачається здатність формувати самостійну правову позицію.

HUMAN-IN-THE-LOOP

Ця концепція означає, що людина зберігає не номінальну, а реальну провідну роль у прийнятті рішень, здійснюючи критичний моніторинг на кожному етапі й не допускаючи автоматичного делегування ШІ складних когнітивних функцій.

Такий підхід гарантує, що технологія залишається виключно асистивним інструментом, тоді як обов'язок верифікації фактів, формування змістовних висновків та повна юридична й етична відповідальність за результат завжди лежить на авторові.

СЕРГІЙ НАЗАРОВЕЦЬ, ЯНА СИЧІКОВА. ХТО МАЄ ВСТАНОВИТИ ПРАВИЛА ВИКОРИСТАННЯ ШІ В НАУЦІ ТА ОСВІТІ

<https://zn.ua/ukr/TECHNOLOGIES/khto-maje-vstanoviti-pravila-vikoristannja-shi-v-nautsi-ta-osviti.html>

Репресивні методи та детектори ШІ виявилися неефективними та юридично вразливими, оскільки вони технічно ненадійні, часто помиляються і породжують атмосферу страху замість довіри.

Натомість дієвим рішенням є впровадження таксономії GAIDeT, яка дозволяє науковцям прозоро декларувати конкретні технічні завдання, делеговані ШІ (наприклад, редагування чи переклад), тим самим легалізуючи використання інструменту, але зберігаючи за людиною повну відповідальність за зміст і верифікацію результату.

GAIDeT (Generative AI Delegation Taxonomy)

Це система прозорого декларування, яка дозволяє студентам та дослідникам чітко розмежувати власний інтелектуальний внесок і технічні функції, делеговані штучному інтелекту, включно з такими задачами, як редагування, переклад, пошук інформації чи інша рутинна підтримка, що не замінює самотійного мислення.

Замість неефективних заборон або ненадійних детекторів, GAIDeT пропонує етику «відкритого протоколу», де академічна доброчесність вимірюється не відмовою від сучасних технологій, а повною прозорістю процесу їх застосування та чесним описом того, які саме кроки в роботі були автоматизовані.

GAIDeT (Generative AI Delegation Taxonomy)

Впровадження GAIDeT базується на принципі Human-in-the-Loop, який гарантує, що за будь-який результат, отриманий за допомогою алгоритмів, остаточною відповідальність несе людина — студент чи автор роботи, — адже саме вона здійснює критичну перевірку, осмислення та верифікацію використаних даних.

Для сучасної освіти GAIDeT перетворюється на новий стандарт відповідальної взаємодії з технологіями, переводячи використання ШІ із «сірої зони» у легітимний, контрольований і задокументований елемент навчального процесу, який допомагає зберегти баланс між інтелектуальною чесністю та ефективною підтримкою навчання.

2.1.2. У випадку використання ШІ для створення документа або його частини працівник у супровідній інформації або в самому документі повідомляє осіб, яким надається відповідна інформація, про таке використання.

2.1.3. Не вимагається повідомлення про використання ШІ, якщо технологія застосовувалася для виконання суто технічних завдань (наприклад, перевірка граматики, форматування тексту, транскрибування тощо).

УХВАЛА КИЇВСЬКОГО АПЕЛЯЦІЙНОГО СУДУ ВІД 30 ЛИПНЯ 2025 РОКУ У СПРАВІ № 11-КП/824/1818/2025

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/129699665>

Суд скасував вирок суду першої інстанції, призначивши новий розгляд, через його незаконність, необґрунтованість та немотивованість.

Ключова підстава для скасування: суд першої інстанції обтяжив вирок довільним трактуванням загальних понять та теоретичними аспектами, згенерованими штучним інтелектом "ChatGPT", що поставило під сумнів суддівський розсуд та тлумачення права.

Апеляційний суд наголосив, що використання технологій має поважати природу судового процесу, а ШІ є лише допоміжним інструментом, який не може замінити роль суддів у встановленні фактичних обставин справи (КРЄС № 26 (2023), п. 90; позиція ВС від 08.02.2024 у справі № 925/200/22).

ПОСТАНОВА ВС ВІД 30 ТРАВНЯ 2025 РОКУ У СПРАВІ № 560/8264/24

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/127846893>

Суд визнав правомірною перевірку дисертацій, захищених до 2014 року, вказавши, що це не порушує конституційного принципу незворотності дії закону, адже плагіат є триваючим порушенням прав авторів та етичних стандартів, чинних на момент захисту.

Суд наголосив, що процедура перевірки є не ретроспективною санкцією, а необхідною реакцією держави на збереження в обігу «скомпрометованої» роботи, що підриває довіру до науки, причому встановлення самого факту запозичень належить до виключної дискреції НАЗЯВО.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРАВНИКІВ ЩОДО БЕЗПЕЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (ЛИПЕНЬ 2025)

<https://constitutionalist.com.ua/rekomendatsii-z-vidpovidalnoho-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-dlia-pravnykiv>

Ці рекомендації розроблено для того, щоб надати правникам практичні поради щодо відповідального використання ШІ в професійній діяльності.

Системи ШІ можуть бути корисні на різних етапах діяльності правників — від первинного аналізу документів до формування стратегії захисту клієнта та підготовки процесуальних документів.

Правник (юрист) - особа, яка має або здобуває як студент вищу юридичну освіту, володіє знаннями в галузі права, законодавства та його застосування і здійснює (або готується здійснювати) професійну діяльність, пов'язану з наданням правової допомоги, консультуванням, представництвом, захистом прав та правозастосуванням.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШІ В ЗВО

<https://storage.thedigital.gov.ua/files/5/b5/1de422b38985d037d9ba8f9f6cb2ab58.pdf>

Політика використання ШІ, як і будь-яка інша, повинна чітко відповідати на запитання, що вважається і що не вважається порушенням **академічної доброчесності**, авторських прав тощо.

У разі коректного застосування та атрибуції ШІ порушень **академічної доброчесності** можна уникнути. Саме для запобігання таких порушень необхідно розробляти та впроваджувати політики використання ШІ в ЗВО.

ШІ можна використовувати для навчання, наприклад, для отримання додаткових пояснень, практики розв'язання задач чи перевірки коду.

ШІ також може бути потужним інструментом як для виявлення порушень, так і для навчання принципів академічної доброчесності.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

1. Берназюк Ян. Конституційний вимір верховенства права та принципу моральної відповідальності перед майбутніми поколіннями // Слово Національної школи суддів України. – 2024, № 2(47), С. 52-67 <https://slovo.nsj.gov.ua/index.php/ua/arkhiv-nomeriv/2024/2-47-2024/34-2024ukr/961-konstitutsijnij-vimir-verkhovenstva-prava-ta-printsipu-moralnoji-vidpovidalnosti-pered-majbutnimi-pokolinnyami>
2. Берназюк Ян. Штучний інтелект та система правосуддя України: результати співпраці у році, що минув <https://so.supreme.court.gov.ua/authors/934/shtuchnyi-intelekt-ta-systema-pravosuddia-ukrainy-rezultaty-spivpratsi-u-rotsi-sh%D1%81ho-mynuv>
3. Берназюк Ян. Наукові надбання як основа для наступних кроків на шляху інтеграції штучного інтелекту в систему правосуддя <https://so.supreme.court.gov.ua/news/949/naukovi-nadbannia-iak-osnova-dlia-nastupnykh-krokov-na-shliakhu-intehratsii-shtuchnoho-intelektu-v-systemu-pravosuddia>
4. Берназюк Ян. Цифрова ера правосуддя: роль ШІ у забезпеченні єдності судової практики в Україні <https://so.supreme.court.gov.ua/news/986/tsyfrova-era-pravosuddia-rol-shi-u-zabezpechenni-iednosti-sudovoi-praktyky-v-ukraini>
5. Bernaziuk Ian. Artificial Intelligence and the Judicial system of Ukraine: results of cooperation in the past year <https://constitutionalist.com.ua/artificial-intelligence-and-the-judicial-system-of-ukraine-results-of-cooperation-in-the-past-year>
6. Берназюк Ян. Штучний інтелект і його використання для забезпечення єдності судової практики як складової довіри до суду // Слово Національної школи суддів України. – 2024, № 2(49), С. 16-35 https://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2024_4_49/nsj_4_49_2024.pdf
7. Берназюк Ян. Ера ШІ й роль верховних судів у цифровій трансформації правосуддя // Юридична газета. № 4 (792). - С. 16-18. <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/era-shi-y-rol-verhovnih-sudiv-u-cifroviy-transformaciyi-pravosuddya.html>
8. Берназюк Ян. Правосуддя і технології з використанням штучного інтелекту: короткострокові та середньострокові перспективи інтеграції https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/153_Justice_AI_Technologies_Integration_Prospects_bernaziuk.pdf
9. Bernaziuk Ian. Artificial Intelligence in the Ukrainian Judiciary: Charting the Course Under the Digital Gavel <https://constitutionalist.com.ua/artificial-intelligence-in-the-ukrainian-judiciary-charting-the-course-under-the-digital-gavel>
10. Bernaziuk Ian. Benchmarking Justice: Can AI Uphold the Rule of Law? <https://law.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2025/11/Rule-of-Law-and-AI-Challenges.pdf>
11. Берназюк Ян, Фонова Олена. Правосуддя 2035: між правом і кодом»: Випуск № 18 подкастів НШСУ https://youtu.be/UlghLhHV8os?si=nCpvAl5p5KP3tY_G

Верховний
Суд

Дякую за увагу!